

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

25. oktoober 2012*

Põllumajandus — Määrused (EÜ) nr 1698/2005 ja 1974/2006 — Noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetus — Andmise tingimused — Esimest korda põllumajandusettevõtte juhina tegutsema asumine — Kohaldamise tingimused, kui tegevust alustati juriidilise isiku vormis

Kohtuasjas C-592/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Korkein hallinto-oikeuse (Soome) 23. novembri 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 25. novembril 2011, menetluses, mille on algatanud

Anssi Ketelä,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees A. Prechal (ettekandja), kohtunikud L. Bay Larsen ja C. Toader,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Soome valitsus, esindaja: M. Pere,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja S. Šindelková,
- Euroopa Komisjon, esindajad: E. Paasivirta ja G. von Rintelen,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: soome.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, lk 1) artikli 22 lõike 1 punkti a, ja komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse määruse nr 1698/2005 kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, lk 15), artikli 13 lõikeid 4 ja 6.
- 2 See eelotsusetaotlus esitati menetluses, mille A. Ketelä algatas otsuse peale peatada talle antud tegevuse alustamise toetuse maksmine.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1698/2005

- 3 Määruse nr 1698/2005 põhjenduste 11, 13, 14, 16, 17 ja 61 kohaselt:

„(11) Maapiirkondade säästva arengu tagamiseks on vaja keskenduda piiratud arvule põhilistele ühenduse tasandi eesmärkidele, mis on seotud põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõimega, maade hooldamise ja keskkonnaga, elu kvaliteediga ja tegevuste mitmekesisustamisega nendes valdkondades võttes arvesse olukordade mitmekesisust, alates alarahvastatuse käes kannatavatest ääremaadel asuvatest maapiirkondadest ja lõpetades linnakeskuste suureneva surve all olevate poollinnastunud maapiirkondadega.

[...]

(13) Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamise eesmärgi saavutamiseks on oluline luua selged arengustrateegiad, mis on suunatud inimpotentsiaali, füüsilise potentsiaali ja põllumajandusliku tootmise kvaliteedi tugevdamisele ja kohandamisele.

(14) Seoses inimpotentsiaaliga tuleks teha kättesaadavaks kogum meetmeid, mis hõlmavad koolitust, teavitamist ja teadmiste levitamist, noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetamist, põllumajandustootjate ja põllumajandusettevõtete töötajate ennetähtaegselt pensionile jäämist, nõuandeteenuste kasutamist põllumajandustootjate ja metsa valdajate poolt ning põllumajandusettevõtte juhtimis-, asendus- ja nõuandeteenuste ning samuti metsanduse nõuandeteenuste loomist.

[...]

(16) Erihüvitiste andmine noortele põllumajandustootjatele võib hõlbustada nii nende tegevuse alustamist kui nende ettevõtete struktuurilist kohandamist pärast alustamist. Tegevuse alustamise meetme tingimuseks tuleks seada äriplaani koostamine, mille abil saaks aja jooksul tagada uue põllumajandusettevõtte tegevuse arengu.

(17) Põllumajandustootmisest ennetähtaegselt pensionile jäämise eesmärk peaks olema üleantavate ettevõtete oluline struktuurimuutus noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamiseks ettenähtud meetme kaudu nimetatud meetme nõuete kohaselt või ettevõtte üleandmise teel eesmärgiga seda suurendada, võttes lisaks arvesse selles valdkonnas ühenduse eelmiste kavade rakendamisel saadud kogemust.

[...]

(61) Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele ja eranditele tuleks kehtestada kulutuste abikõlblikkuse siseriiklikud eeskirjad.”

4 Määruse nr 1698/2005 artikkel 1 „Reguleerimisala” sätestab:

„Käesoleva määrusega:

1. sätestatakse üldeeskirjad, millega reguleeritakse maaelu arendamiseks antavat ühenduse toetust, mida finantseeritakse [...] EAFRDst;

2. määratletakse maaelu arengu poliitika eesmärgid;

[...]

4. määratletakse maaelu arengu prioriteetid ja meetmed;

[...]”

5 Selle määruse artikli 2 punktid c ja d sisaldavad järgmisi mõisteid:

„c) *telg* – ühtne rühm meetmeid, millel on nende rakendamisel ning ühte või enamasse artiklis 4 sätestatud eesmärgi saavutamisse panustamisest otseselt tulenevad konkreetset eesmärgid;

d) *meede* – telje rakendamisele kaasaitavate tegevuste kogum [...];”

6 Nimetatud määruse artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Maaelu arengu toetus aitab kaasa järgmiste eesmärkide saavutamisele:

a) põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamine toetades ümberkorraldamist, arendamist ja innovatsiooni;

[...]”

7 Määruse nr 1698/2005 artikkel 15 näeb ette, et EAFRD toimib liikmesriikides maaelu arengu programmide kaudu.

8 Määruse nr 1698/2005 artikli 16 punkt c sätestab:

„Iga maaelu arengu programm sisaldab järgmist:

[...]

c) teave telgede ning iga telje jaoks kavandatud meetmete kohta ning nende kirjeldus [...]

[...]”

- 9 Määruse nr 1698/2005 IV jaotise I peatüki 1. jaos „1. Telg põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine” paikneva artikli 20 punkt a sätestab:

„Toetuse suunamine põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamiseks hõlmab järgmist:

- a) teadmiste suurendamisele ja inimpotentsiaali parandamisele suunatud meetmed järgmise kaudu:

[...]

- ii) noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine;

- iii) põllumajandustootjate [...] ennetähtaegselt pensionile jäämine;

[...]”

- 10 Määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Artikli 20 punkti a alapunktis ii sätestatud toetust antakse põllumajandustootjatele, kes:

- a) on nooremad kui 40 aastat ning asuvad esimest korda tegutsema põllumajandusettevõtte juhina;

- b) omavad vastavaid ametialaseid oskusi ja pädevust;

- c) esitavad oma põllumajandustegevuse arendamise äriplaani.”

- 11 Selle määruse artikkel 23 „Ennetähtaegselt pensionile jäämine” näeb ette:

„1. Artikli 20 punkti a alapunktis iii sätestatud toetust antakse:

- a) põllumajandustootjatele, kes otsustavad põllumajandustegevuse lõpetada ettevõtte üleandmiseks teistele põllumajandustootjatele;

[...]

3. Ülevõtja:

- a) peab alustama üleandja järel tegevust, nagu on sätestatud artiklis 22, või

- b) peab olema põllumajandustootja, kes on noorem kui 50 aastat, või eraõiguslik isik ning võtma üle üleandja poolt vabastatud põllumajandusettevõtte, et ettevõtet suurendada.

[...]”

- 12 Nimetatud määruse artikli 71 lõike 3 kohaselt:

„Kulutuste abikõlblikkuse eeskirjad sätestatakse riiklikul tasandil vastavalt käesoleva määrusega teatavate maaelu arengu meetmete jaoks sätestatud eritingimustele.

[...]”

Määrus nr 1974/2006

- 13 Määruse nr 1974/2006 põhjenduse 8 kohaselt:

„Määruses (EÜ) nr 1698/2005 on sätestatud noortele põllumajandustootjatele toetuse andmise tingimused. Täpsustada tuleks, mis tähtjaks kõnealused tingimused peaksid täidetud olema, sh tuleks täpsustada ajavahemik, mille liikmesriigid võivad anda teatavatele toetuse saajatele ametialaseid oskusi ja pädevust käsitleva tingimuse täitmiseks. Kuna toetuse andmine noortele põllumajandustootjatele eeldab, et noor põllumajandustootja on esitanud äriplaani, siis tuleb kehtestada noore põllumajandustootja jaoks üksikasjalikud eeskirjad äriplaani koostamise ja sellega ettenähtu täitmise kohta.”

- 14 Määruse nr 1974/2006 artikli 13 lõiked 4 ja 6 sätestavad:

„4. Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetust käsitlev otsus langetatakse hiljemalt 18 kuu jooksul pärast liikmesriikides kehtivate sätete kohast tegevuse alustamist. [...]

[...]

6. Kui noor põllumajandusettevõtja ei ole põllumajandusettevõtte ainus juht, võib kohaldada eritingimusi. Kõnealused tingimused peavad olema samaväärsed nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainujuhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt.”

- 15 Määruse nr 1974/2006 II lisa lõike A punkt 5, mis – nagu määruse nr 1698/2005 artikli 16 punkt c – loetleb maaelu arengu programmi sisus nõutava teabe, sisaldab eelkõige järgmisi täpsustusi:

„5.3. Nõutav teave telgede ja meetmete kohta

[...]

5.3.1.1.2. Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine

— Liikmesriigis/piirkonnas kasutatav tegevuse alustamise määratlus;

[...]”

Soome õigus

Struktuuritoetuste seadus

- 16 Põllumajanduse struktuuritoetuste seaduse (1476/2007) (laki maatalouden rakennetuista (1476/2007), edaspidi „struktuuritoetuste seadus”) § 3 esimene lõik näeb ette, et struktuuritoetuste seadust kohaldatakse Euroopa Liidu kaasrahastatavate toetuste andmisele, maksmisele, järelevalvele, kontrollile ja tagastamisele, kui liidu õigusest ei tulene teisiti.

- 17 Struktuuritoetuste seaduse § 6 „Noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetus” sätestab eelkõige:

„Tegevuse alustamise toetust võib anda põllumajandustootjale, kes taotluse esitamise ajal on noorem kui 40 aastat ja kes esimest korda asub tegutsema põllumajandusettevõtte juhina (noor põllumajandustootja). Kui taotluse esitaja on juriidiline isik, peab otsustuspädevus ettevõttes kuuluma ühele või mitmele füüsilisele isikule, kes vastab eespool nimetatud tingimustele.

[...]

Tegevuse alustamise toetuseks kõlblik tegevus, otsustuspädevust puudutavad tingimused ning toetuse vorm ja piirmäär täpsustatakse valitsuse määrusega, Euroopa [Liidu] õigusnormides sätestatud piirides. [...]"

- 18 Selle seaduse § 8 „Tingimused toetuse saajale” sätestab eelkõige:

„[...]

Toetuse andmine eeldab, et taotlejal on toetatava põllumajandustegevusega tegelemiseks piisavad ametialased oskused. Toetataval majandustegevusel peab lisaks olema oluline tähtsus taotleja elatusvahendina. Sellisel juhul kontrollitakse majandustegevusest saadava tulu osakaalu taotleja aastasest kogutulust.

[...]

Taotleja ametialased oskused, sissetulek ja otsustuspädevust puudutavad tingimused täpsustatakse valitsuse määrusega.”

Tegevuse alustamise toetuse määrus

- 19 Valitsuse määruse põllumajanduse investeringutoetuste ja noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetuse kohta (299/2008) (valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta (299/2008), edaspidi „tegevuse alustamise toetuse määrus”) 2. peatükis „Tingimused toetuse saajale” paiknev § 3 „Otsustuspädevus ettevõttes” näeb eelkõige ette, et „Isikul on aktsiaseltsi üle kontroll, kui talle kuuluvad vähemalt pooled selle äriühingu aktsiad ning kui need aktsiad moodustavad üle poole hääleõiguslikest aktsiatest. Otsustuspädevus võib tuleneda ka mitmele isikule kuuluvatest aktsiatest ning neile vastavast hääleõigusest.”

- 20 Nimetatud määruse 4. peatükis „Noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetus” paiknev § 16 „Füüsiline isik tegevuse alustamise toetuse saajana” sätestab eelkõige:

„Tegevuse alustamise toetust võib anda füüsilisele isikule, kes on põllumajandustootjana asunud tegelema või tegeleb põllumajandusega enda nimel. Tegevuse alustamise toetust võib anda ka füüsilisele isikule, kes on omandanud juriidilise isikus otsustuspädevuse ja kes juriidilise isiku osanikuna või liikmena hakkab tegelema põllumajandusega.”

- 21 Tegevuse alustamise toetuse määruse § 18 näeb ette, et tegevus põllumajandusettevõttes loetakse alustatuks, kui toetuse taotleja on üleminekuakti või kirjaliku rendilepingu alusel omandanud põllumajandusettevõtte või selle osa, millest ta saab või võib saada vähemalt 10 000 eurot põllumajandusettevõtja aastatulu. Tegevuse alustamise kuupäeva määramisel lähtutakse hetkest, mil toetuse taotleja allkirjastab omandi üleminekut kinnitava üleminekuakti või rendilepingu.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 22 A. Ketelä tegutses Louhikon Sikako Oy (edaspidi „Louhikon Sikako”) nimelise aktsiaseltsi tegevjuhina 1. jaanuarist 2004 kuni 29. märtsini 2007; talle kuulus 30% kõnealuse aktsiaseltsi aktsiatest, ülejäänud 70% aktsiatest kuulus teisele aktsionärile. Aktsiaseltsi tegevusalaks oli muu hulgas nuumsigade kasvatamine.
- 23 Selle ajavahemiku jooksul oli A. Ketelä osa aktsiaseltsile arvestatud keskmisest ettevõtjatulust võrdeliselt temale kuuluvate aktsiatest üle 10 000 euro.
- 24 A. Ketelä müüs 25. veebruaril 2008 oma aktsiad aktsiaseltsi teisele aktsionärile.

- 25 A. Ketelä taotles 30. detsembril 2008 noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetust seoses kodutalu tagasiosimisega. Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus (Lõuna-Pohjanmaa töö- ja ettevõtluskeskus) andis 24. veebruaril 2009. aasta otsusega A. Keteläle selle toetuse. Pärast halduskontrolli tegi nimetatud asutus 12. juunil 2009 siiski otsuse toetuse maksmine peatada, kuna A. Ketelä oli Louhikon Sikako aktsionärina juba alustanud tegevust põllumajandustootjana ning seetõttu ei olnud A. Keteläl enam õigust tegevuse alustamise toetust taotlema.
- 26 A. Ketelä esitas selle otsuse peale kaebuse Maaseutuelinkeinonien valituslautakuntale (maapiirkondade ettevõtlustegevuse apellatsioonikomisjon), kes jättis 17. detsembril 2009 tema kaebuse rahuldamata. Nimetatud komisjon rõhutas eelkõige, et Louhikon Sikako aktsionäri ja tegevjuhina oli A. Ketelä vastutav selle aktsiaseltsi toimimise eest ning et tema tulu oli ületanud tegevuse alustamise toetuse määruses ette nähtud tasemel sissetuleku.
- 27 A. Ketelä esitas Korkein hallinto-oikeusele (kõrgeim halduskohus) nende kahe otsuse peale kaebuse, mille põhjenduses ta väitis, et tal on õigus sellele toetusele ning et nimetatud otsustes on tema tegevuse alustamise kuupäev väärtalt kinnitatud, kuna tema vähemusosaluse omandamisest aktsiaseltsis Louhikon Sikako ega ka tema tegevjuhi staatusest ei piisanud niisuguse toetuse saamiseks seetõttu, et tal puudus otsustuspädevus või vastutus, mis on omased „põllumajandusettevõtte juhile”.
- 28 Etelä-Pohjanmaan työ- ja elinkeinokeskus väitis omalt poolt, et liidu õigus ja täpsemalt määruse nr 1974/2006 artikli 13 lõige 4 lubab siseriiklikus õiguses täpsustada neid kriteeriume, mille alusel isik loetakse esimest korda põllumajandusettevõttes „tegevusega alustanuks”.
- 29 Korkein hallinto-oikeus leiab, et talle lahendamiseks esitatud kohtuasjas on küsimus selles, kas põhikohtuasja hageja tegevust aktsiaseltsis Louhikon Sikako aluseks võttes võib teda käsitada kui füüsilist isikut, kes on juba põllumajandusettevõtte juhina tegevusega alustanud.
- 30 Nimetatud kohtu arvates tuleb selles osas tunnustada, et füüsilise isiku põllumajandustegevus aktsiaseltsi vormis võib anda õiguse tegevuse alustamise toetusele. Viidates sellele, et määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punktis a esinevat mõistet „põllumajandusettevõtte juht” ei ole selles määruses määratletud, soovib ta siiski teada, millistele kriteeriumide alusel võib selle staatuse kindlaks määrata. Ta arutleb samas selle üle, kas liikmesriikidel on nende kriteeriumide täpsustamiseks vajalik kaalutlusruum.
- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus arutleb lisaks veel selle üle, kas varasemal tegevusel tuginev otsus tegevuse alustamise toetuse andmisest keeldumise kohta eeldab seda, et toetuse taotleja oleks põhimõtteliselt nimetatud tegevuse alusel olnud kõlblik sellise toetuse saamiseks.
- 32 Neil asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kuidas tuleb [määruse nr 1698/2005] artikli 22 lõike 1 punkti a („asuvad esimest korda tegutsema põllumajandusettevõtte juhina”) ja [määruse nr 1974/2006] artikli 13 lõikeid 4 ja 6 tõlgendada olukorras, kus põllumajandustegevus on osa osaiüingu vormis tegutsemisest? Kas hinnates seda, kas isik on asunud esimest korda tegutsema põllumajandusettevõtte juhina, on varasemale tegevusele hinnangut andes otsustav tähtsus sellel, et isikul on osalusest tulenev kontroll äriühingus, sellel, kui suurt tulu ta põllumajandusest saab, või sellel, kas tema tegevus äriühingus on eristatav funktsionaalselt ja majanduslikult iseseisva tootmisüksusena? Või tuleb põllumajandusettevõtte juhina tegutsemist hinnata tervikuna, võttes lisaks eespool nimetatud asjaoludele arvesse ka isiku positsiooni äriühingus ning seda, kas ta tegelikult kannab ettevõtlusega kaasnevat riski?”

2. Kas siis, kui hinnatakse varasema tegevuse tähtsust muu tegevuse alusel toetuse andmise raames, tuleb põllumajandusettevõtte juhina tegutsemist varasema tegevuse ja toetusetaotluse aluseks oleva tegevuse osas tõlgendada samal moel? Kas nõukogu määruse artiklis 22 nimetatud noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetuse andmisest varasema tegevuse alusel keeldumise eelduseks on, et varasem tegevus oli kehtivate õigusnormide kohaselt põhimõtteliselt abikõlblik tegevus?
3. Kas komisjoni [määruse nr 1974/2006] artikli 13 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et selle alusel võib siseriiklikus õiguses täiendada või täpsemini määratleda neid eespool 1. küsimuses mainitud kriteeriume, mille alusel loetakse isik põllumajandusettevõtte juhina tegevust alustanud, või annab see säte õiguse määrata kindlaks üksnes tegevuse alustamise hetke?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja kolmas küsimus

- 33 Oma esimese ja kolmanda küsimusega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada esiteks seda, kas määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punkti a ja määruse nr 1974/2006 artikli 13 lõikeid 4 ja 6 tuleb tõlgendada nii, et neis sisalduvad teatavad kriteeriumid, mille alusel saab olukorras, kus isik alustab tegevust põllumajandusettevõttes aktsiaseltsi vormis, lugeda isik esimest korda põllumajandusettevõtte juhina tegevust alustanud. Nimetatud kohus soovib täpsemalt teada, kas niisugusteks kriteeriumideks saab pidada isiku osalusest tulenevat otsustuspädevust äriühingus, seda, kui suurt tulu ta põllumajandusettevõttest saab, seda, kas tema tegevus äriühingus on eristatav funktsionaalselt ja majanduslikult iseseisva tootmisüksusena, isiku positsiooni äriühingus või seda, kas ta kannab ettevõtlusega kaasnevat riski. Teisalt soovib nimetatud kohus teada saada, kas liidu õigust ja täpsemalt määruse nr 1974/2006 artikli 13 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et selle alusel võivad liikmesriigid – ja kui, siis millises võimalikus ulatuses – oma siseriiklikus õiguses neid kriteeriume täpsustada.
- 34 Neile küsimustele vastamiseks tuleb kõigepealt meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttest, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu Euroopa Liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt (vt eelkõige 21. detsembri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-424/10 ja C-425/10: Ziolkowski, EKL 2011, lk I-14035, punkt 32 ja viidatud kohtupraktika).
- 35 Lisaks tuleb meeles pidada, et kuigi nii nende õigusaktide olemusest kui ülesandest liidu õigusallikate süsteemis tuleneb, et määruste sätetel on üldreeglina siseriiklikes õiguskordades otsene mõju, ilma et siseriiklikud ametiasutused peaksid võtma selleks vastu rakendusmeetmeid, võib teatud sätete rakendamiseks siiski olla vajalik, et liikmesriigid võtavad rakendusmeetmed (vt eelkõige 21. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-316/10: Danske Svineproducenter, EKL 2011, lk I-13721, punktid 39 ja 40 ja viidatud kohtupraktika).
- 36 Selles osas tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et liikmesriigid võivad võtta määruse rakendusmeetmeid tingimusel, et nad ei takista määruse vahetut kohaldatavust, ei varja asjaolu, et tegemist on ühenduse meetmega, ning täpsustavad neile määrusega antud hindamisruumi kasutamise tingimusi, jäädes samas kõnealuste sätetega kehtestatud piiridesse (eespool viidatud kohtuotsus Danske Svineproducenter, punkt 41 ja viidatud kohtupraktika).
- 37 Selle väljaselgitamiseks, kas kõnealuse määruse siseriiklik rakendusmeede on kooskõlas liidu õigusega, tuleb seega arvesse võtta selle määruse asjakohaseid sätteid, et kontrollida, kas need sätted – mida tuleb tõlgendada arvestades määruse eesmärke – keelavad, kohustavad või lubavad liikmesriikidel

võtta mõningaid rakendusmeetmeid ning juhul kui nad seda lubavad, siis kas asjaomane meede jääb igale liikmesriigile antud hindamisruumi raamesse (eespool viidatud kohtuotsus Danske Svineproducenter, punkt 43).

- 38 Neid esialgseid järeldusi arvesse võttes tuleb esiteks märkida, et määruse nr 1698/2005 põhjendusest 61 ja artikli 71 lõikest 3 tuleneb, et kulutuste abikõlblikkuse eeskirjad määratakse küll üldiselt kindlaks siseriiklikul tasandil, kuid selle reegli suhtes kohaldatakse siiski samas sättes teatavatele maaelu arendamise meetmetele kehtestatud erandeid.
- 39 Noore põllumajandustootja tegevuse alustamise toetus on niisugune meede, ja määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punktis a sätestatud abikõlblikkuse tingimus, mis on seotud esimest korda põllumajandusettevõtte juhina tegutsema asumisega, on selle meetme eritingimus. Seega on abikõlblikkuse tingimuse ulatuse kindlaksmääramiseks vaja esmajoones silmas pidada nimetatud sätte sõnastust, mida vajaduse korral tõlgendatakse lähtuvalt kontekstist, kuhu see säte kuulub, ning määruse nr 1698/2005 eesmärkidest.
- 40 Nimetatud määruse põhjendustest 11, 13, 14 ja 16 ning artikli 1 lõikest 2, artikli 4 lõikest 1 ja artikli 20 punktist a ilmneb, et määruse eesmärk on asjaomase toetuse kaudu aidata noori põllumajandustootjaid tegevuse alustamisel ning seejärel tootmisüksuse struktuuri kohandamisel, tugevdamiseks inimpotentsiaali ja parandamiseks põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõimet, ning aidata seeläbi kaasa maapiirkondade säästva arengu tagamisele. Pealegi, nagu näeb ette määruse nr 1698/2005 artikli 23 lõike 3 punkt a, on niisuguse tegevuse alustamise toetuse andmine teatavatel juhtudel tingimuseks ennetähtaegselt pensionile jäämise toetuse maksmisele, mida võivad saada põllumajandustootjad, kes otsustavad põllumajandustegevuse lõpetada, et anda ettevõtte üle teistele põllumajandustootjatele. Need kaks meetet, mis kuuluvad sama telje alla –, mis määruse nr 1698/2005 artikli 2 punktis c esitatud määratluse kohaselt on ühtne rühm meetmeid, millel on ühte või enamasse selle määruse artiklis 4 sätestatud eesmärgi saavutamisse panustamisest tulenevad eesmärgid – võivad seega koos panustada põllumajandusettevõtte struktuurimuutusesse, nagu tuleneb sama määruse põhjendusest 17.
- 41 Teiseks tuleb sarnaselt eelotsusetaotluse esitanud kohtu ning Soome ja Tšehhi valitsusega märkida, et määruse nr 1698/2005 sätetega ei ole vastuolus see, kui selle määruse artikli 20 punkti a alapunktis ii viidatud toetust antakse füüsilisele isikule, kes alustab tegevust noore põllumajandustootjana, tehes seda juriidilise isiku vormis.
- 42 Nimelt tuleb märkida, et määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punkti a sõnastus, mis viitab „[põllumajandustootjatele, kes] asuvad esimest korda tegutsema põllumajandusettevõtte juhina”, ei sea piiranguid ettevõtte juriidilisele vormile, olgu see siis äriühing või mitte (vt analoogia alusel 15. oktoobri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-162/91: Tenuta il Bosco, EKL 1992, lk I-5279, punkt 12).
- 43 Seevastu põllumajandusettevõttes tegevust alustavate noorte põllumajandustootjate väljajätmine tegevuse alustamise toetuse potentsiaalsete saajate hulgast pelgalt seetõttu, et nad teevad seda juriidilise isiku vormis, ei vasta ilmselgelt määruse nr 1698/2005 eesmärkidele, nagu need käesoleva kohtuotsuse punktis 40 on loetletud, ning millega soovitakse kõnealuse toetuse abil tugevdada inimpotentsiaali ja põllumajandusettevõtte struktuurimuutusi, et parandada põllumajandussektori konkurentsivõimet ja tagada maapiirkondade säästev areng.
- 44 Niisugune välistamine võib samuti rikkuda ELTL artikli 40 lõikes 2 sisalduvat diskrimineerimise keelu põhimõtet (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Tenuta il Bosco, punkt 16).
- 45 Kolmandaks tuleb uurida küsimust, kas juhul, kui noor põllumajandustootja on alustanud tegevust juriidilise isiku vormis, on kõnealuse toetuse andmiseks oluline, et asjaomasel isikul oleks selle juriidilise isiku otsustuspädevus ning millistel võimalikel tingimustel on see nõue täidetud.

- 46 Nagu ilmneb ka eelotsusetaotlusest, on Korkein hallinto-oikeuse teadmatus läte asjaolu, et põhikohtuasja hageja oli oma varasema kutsetegevuse käigus ühelt poolt aktsiaseltsi Louhikon Sikako tegevjuht, ja teiselt poolt kuulus talle 30% kõnealuse aktsiaseltsi aktsiatest, ülejäänud 70% aktsiatest kuulusid teisele isikule.
- 47 Kuna see teadmatuse seotud nende kriteeriumidega, mille alusel saab otsustada, kas noor põllumajandustootja on asunud tegutsema „põllumajandusettevõtte juhina” määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punkti a tähenduses, siis tuleb esmalt märkida, et see määrus ei määratle nimetatud mõistet ega sisalda mingeid muid sõnaselgeid märkusi selle täpsustamiseks.
- 48 Mis puudutab määrust nr 1974/2006, milles – nagu ilmneb põhjendusest 8 – täpsustatakse küll teatavaid noore põllumajandustootja toetusele kohaldatavaid tingimusi, siis tuleb siiski nentida, et seal ei märgita, missugune on mõiste „põllumajandusettevõtte juht” sisu, ega viidata selle kindlaksmääramiseks ka liikmesriikide õigusele.
- 49 Nimetatud määruse artikli 13 lõike 4 esimese lause, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimeses ja kolmandas küsimuses viitab, eesmärk on määrata kindlaks maksimaalne tähtaeg, mille jooksul tuleb tegevuse alustamise toetust käsitlev üksikotsus langetada, ning selles osas piirdub säte märkusega, et nimetatud tähtaeg ei tohi ületada 18 kuud pärast liikmesriikides kehtivate sätete kohast „tegevuse alustamist”, sisaldamata sealjuures mingit viidet mõistele „põllumajandusettevõtte juht”. Neis tingimustes ei saa kõnealust sätet ega ka nimetatud määruse II lisa punkti A punkti 5.3.1.1.2 esimest taanet tõlgendada selle viimasena mainitud mõistega seotuna.
- 50 Selle määruse artikli 13 lõikes 6, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus samuti oma esimeses küsimuses viitab, täpsustatakse vaid seda, et tegevuse alustamise toetust võib anda ka siis, kui noor põllumajandusettevõtja ei ole põllumajandusettevõtte ainujuht, ja sätestatakse selles osas, et lubatud eritingimused peavad olema samaväärsed nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainujuhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt.
- 51 Eeltoodud arvesse võttes tuleb meeles pidada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb ühenduse õiguses määratlemata terminite tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda nende tavakeele tähendusest, võttes arvesse terminite kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärgi, mille osa nad on (selle kohta vt eelkõige 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-549/07: Wallentin-Hermann, EKL 2008, lk I-11061, punkt 17 ja eespool viidatud kohtuotsus Ziolkowski, punkt 34).
- 52 Mis puudutab kasutatud sõnastust, siis tuleb selles osas märkida, et niisuguse väljendi nagu „põllumajandusettevõtte juht” tähendus võib varieeruda vastavalt asjaomaste liidu õigusnormidega taotletud konkreetsetele eesmärkidele (mõiste „põllumajandusettevõtte” kohta vt analoogia alusel 28. veebruari 1978. aasta otsus kohtuasjas 85/77: Azienda avicola Sant’Anna, EKL 1978, lk 527, punkt 9).
- 53 Nimetatud väljendi määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punktis a kasutatud ulatuse kindlaks määramiseks tuleb märkida, et nimetatud artikli 22 lõikes 1 esitatud tegevuse alustamise toetuse andmise erinevate tingimustega koos võetuina soovitakse saavutada käesoleva kohtuotsuse punktis 40 välja toodud eesmärgid.
- 54 Nimelt on nõue, et toetuse saaja omaks vastavaid ametialaseid oskusi ja pädevust ning esitaks oma põllumajandustegevuse arendamise äriplaani, mis on vastavalt ette nähtud määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punktides b ja c, olemuselt inimpotentsiaali ja põllumajandusettevõtte struktuurimuutusi tugevdav ning seeläbi põllumajandussektori konkurentsivõimet parandav ja maapiirkondade säästvat arengut tagav.

- 55 Selles kontekstis tuleb tõdeda, et eespool mainitud artikli 22 lõike 1 punktis a sisalduvat tingimust, et huvitatud isik peab asuma tegutsema „põllumajandusettevõtte juhina”, tuleb tõlgendada nii, et sellega nõutakse sisuliselt, et samal isikul, kellel on nimetatud oskused ja pädevus, oleks ühtlasi ka tegelik ja püsiv kontroll nii põllumajandusettevõtte kui ka selle juhtimise üle, mis tegelikult kindlustab huvitatud isiku poolt nimetatud tootmisüksuse käitamiseks vajaliku tõhusa ja jätkusuutliku arengu.
- 56 Kui liikmesriigid võivadki niisuguses kontekstis täpsustada konkreetseid tingimusi, mida täites vastab toetust taotlenud isik mõistele „põllumajandusettevõtte juht”, ja tugevdada seeläbi õiguskindlust, parandades määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punktis a sätestatud nõude ootuspärasust, ei saa need tingimused siiski väljuda raamistikust, mida nende tingimustega soovitakse täpsustada, ning nad peavad seega – nimetatud sätet ja selle määruse eesmärke silmas pidades – tagama, et kõnealusel isikul oleks tegelik ja püsiv kontroll nii põllumajandusettevõtte kui ka selle juhtimise üle (vt analoogia alusel 14. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-113/02: komisjon vs. Madalmaad, EKL 2004, lk I-9707, punkt 19, ja eespool viidatud kohtuotsus Danske Svineproducenter, punktid 49 ja 51).
- 57 Selles osas tuleb märkida, et eelkõige struktuuritoetuste seaduse §-st 6 ja tegevuse alustamise toetuse määruse §-st 3 ilmneb, et kui toetuse taotlus on seotud tegevusega juriidilise isiku vormis, võib otsustuspädevust teostada füüsiline isik, kes on noorem kui 40 aastat ja kes asub esimest korda tegutsema põllumajandusettevõtte juhina, ning see otsustuspädevus eeldab, et huvitatud isikule kuuluvad vähemalt pooled juriidilise isiku aktsiatest ning et need aktsiad moodustavad üle poole hääleõiguslikest aktsiatest.
- 58 On täiesti selge, et niisugused tingimused ei lähe vastuollu käesoleva kohtuotsuse punktis 56 viidatud nõuetega.
- 59 Põhikohtuasja osas tuleb meeles pidada, et vastutades tegevjuhina aktsiaseltsi Louhikon Sikako eest, omas A. Ketelä vaid 30% selle äriühingu aktsiatest, samas kui ülejäänud 70% kuulusid kolmandale isikule.
- 60 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb märkida, et niisugustel asjaoludel ei saa huvitatud isikul olla tegelik ja püsiv kontroll asjaomase ettevõtte ja selle juhtimise üle, ning teda ei saa järelikult pidada isikuks, kes on nimetatud tegevuse tõttu asunud tegutsema „põllumajandusettevõtte juhina” määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punkti a tähenduses. Siit järeldub veel, et nimetatud varasem tegevus ei saa olla takistuseks tegevuse alustamise toetuse andmisele, mida asjaomane isik on taotlenud seoses kodutalu tagasiostmisega.
- 61 Neil asjaoludel – ja ilma, et oleks vaja uurida siseriikliku kohtu esimeses eelotsuse küsimuses esitatud muid hinnatavaid tegureid – tuleb esimesele ja kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud tingimus, mille kohaselt asjaomane isik peab asuma esimest korda tegutsema „põllumajandusettevõtte juhina”, tähendab olukorras, kus huvitatud isik alustab tegevust aktsiaseltsi vormis, seda, et tal peab olema tegelik ja püsiv kontroll nii põllumajandusettevõtte kui ka selle juhtimise üle. Kuigi liikmesriigid võivad konkreetsemalt täpsustada neid tingimusi, mille alusel saab järeldada, et toetuse taotleja on põllumajandusettevõtte juht, ei või need tingimused väljuda raamistikust, mida tingimustega soovitakse täpsustada, ning need peavad seega – määruse nr 1698/2005 eesmärke silmas pidades – tagama, et kõnealusel isikul oleks tegelik ja püsiv kontroll nii põllumajandusettevõtte kui ka selle juhtimise üle. Põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud õigusnormid vastavad nendele nõuetele, kuivõrd need sätestavad, et kui noor põllumajandustootja alustab tegevust juriidilise isiku vormis, on toetuse saamise tingimuseks eelkõige see, et tal oleks selle juriidilises isikus otsustuspädevus, mis eeldab, et talle kuuluvad vähemalt pooled selle äriühingu aktsiad ning et need aktsiad moodustavad üle poole hääleõiguslikest aktsiatest.

Teine küsimus

- 62 Käesoleva kohtuotsuse punktis 60 esitatud järeldusi ning esimesele ja kolmandale küsimusele antud vastust arvesse võttes ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 63 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta artikli 22 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud tingimus, mille kohaselt asjaomane isik peab asuma esimest korda tegutsema „põllumajandusettevõtte juhina”, tähendab olukorras, kus huvitatud isik alustab tegevust aktsiaseltsi vormis, seda, et tal peab olema tegelik ja püsiv kontroll nii põllumajandusettevõtte kui ka selle juhtimise üle.

Kuigi liikmesriigid võivad konkreetselt täpsustada neid tingimusi, mille alusel saab järeldada, et toetuse taotleja on põllumajandusettevõtte juht, ei või need tingimused väljuda raamistikust, mida tingimustega soovitakse täpsustada, ning need peavad seega – määruse nr 1698/2005 eesmärke silmas pidades – tagama, et kõnealusel isikul oleks tegelik ja püsiv kontroll nii põllumajandusettevõtte kui ka selle juhtimise üle. Põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud õigusnormid vastavad nendele nõuetele, kuivõrd need sätestavad, et kui noor põllumajandustootja alustab tegevust juriidilise isiku vormis, on toetuse saamise tingimuseks eelkõige see, et tal oleks selles juriidilises isikus otsustuspädevus, mis eeldab, et talle kuuluvad vähemalt pooled selle aktsiaseltsi aktsiad ning et need aktsiad moodustavad üle poole hääleõiguslikest aktsiatest.

Allkirjad